

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

305

Ekonomia

Redaktorzy naukowi

Magdalena Rękas

Jerzy Sokołowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-382-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: Wykorzystanie analizy czynnikowej do oceny rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej	15
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: Ekonomia wirtualnych światów – tendencje rozwoju	24
Tomasz Bernat: Egzogeniczne determinanty dominacji rynkowej na przykładzie Poczty Polskiej SA.....	37
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Wybrane determinanty kształtujące współpracę innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych z jednostkami PAN i szkołami wyższymi na terenie Polski Północno-Zachodniej.....	50
Agnieszka Bretyn: Wybrane aspekty jakości życia młodych konsumentów w Polsce	62
Grzegorz Bywalec: Transformacja gospodarcza a regionalne zróżnicowanie ubóstwa w Indiach	73
Magdalena Cyrek: Determinanty zatrudnienia w usługach tradycyjnych i nowoczesnych – analiza regionalna.....	83
Sławomir Czech: Czy wokół państwa opiekuńczego toczy się jeszcze spór o wartości?.....	95
Sławomir Czetwertyński: Możliwości poznawcze prawa Metcalfe’a w określaniu wartości ekonomicznej sieci komunikacyjnych.....	108
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Polityka i strategia rozwoju Unii Europejskiej w koncepcji ekonomii zrównoważonego rozwoju	118
Karolina Dreła: Zatrudnienie nietypowe	129
Paweł Drobny: Ekonomia personalistyczna jako próba reorientacji ekonomii	142
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Koszty bankructwa państwa	154
Małgorzata Gasz: Unia bankowa – w poszukiwaniu nowego paradygmatu na europejskim rynku bankowym	163
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Zmiana struktury dochodów w Polsce w relacji kapitał–praca z uwzględnieniem sektorów gospodarki narodowej	174
Anna Golejewska: Innowacje i sposoby ich pomiaru na poziomie regionalnym	184
Mariusz Grębowiec: Zachowania nabywcze konsumentów na rynku usług bankowych w świetle badań	195

Urszula Grzega: Oszczędności i zadłużenie polskich gospodarstw domowych.....	207
Jarosław Hermaszewski: Sytuacja finansowa gminy a wybory bezpośrednie w gminach. Wstęp do badań.....	218
Elżbieta Jantóń-Drozdowska, Maria Majewska: Wpływ globalizacji na wzrost poziomu specjalizacji w międzynarodowej wymianie handlowej..	228
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Możliwości oddziaływania na wzrost gospodarczy poprzez kontrolę poziomu ryzyka kredytowego w bankach przy wykorzystaniu systemów sztucznej inteligencji.....	240
Renata Jedlińska: Atrakcyjność inwestycyjna Polski – wybrane aspekty.....	252
Andrzej Jędruchniewicz: Inflacja jako cel polityki pieniężnej NBP.....	264
Michał Jurek: Wykorzystanie analizy duracji i wypukłości w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej.....	276
Sławomir Kalinowski: Znaczenie eksperymentu w metodologii nauk ekonomicznych.....	287
Teresa Kamińska: Struktura branżowa bezpośrednich inwestycji zagranicznych a kryzys finansowy.....	299
Renata Karkowska: Siła oddziaływania czynników makroekonomicznych i systemowych na wielkość globalnej płynności.....	311
Anna Kasprzak-Czelej: Determinanty wzrostu gospodarczego.....	323
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Analiza wpływu polityki stóp procentowych EBC na stabilność sektorów bankowych w wybranych krajach strefy euro – wnioski z kryzysu.....	334
Iwona Kowalska: Rozwój badań z zakresu ekonomii edukacji w paradygmacie interdyscyplinarności nauki.....	348
Ryszard Kowalski: Dylematy interwencjonizmu w czasach kryzysu.....	358
Jakub Kraciuk: Kryzysy finansowe w świetle ekonomii behawioralnej.....	370
Hanna Kruk: Rozwój zrównoważony w Regionie Morza Bałtyckiego na przykładzie wybranych mierników w latach 2005-2010.....	380
Kazimierz W. Krupa, Irmina Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Kapitał intelektualny jako akcelerator nowej ekonomii (tablice korelacyjne, pracownicy kluczowi).....	391
Anna Krzysztofek: Normy i standardy społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.....	401
Krzysztof Kubiak: Transakcje w procesie przepływu wiedzy w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej.....	413
Paweł Kulpaka: Model konsumpcji permanentnej M. Friedmana a keynesowskie funkcje konsumpcji – empiryczna weryfikacja wybranych teorii na przykładzie Czech.....	423
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: Rola kontroli zarządczej w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego.....	434
Natalia Mańkowska: Konkurencyjność instytucjonalna – wybrane problemy metodologiczne.....	445

Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Percepcja zaangażowania przez adeptów zarządzania – szansą czy ograniczeniem dla współczesnych firm	457
Jerzy Mieszaniec: Innowacje nietechnologiczne w przedsiębiorstwach przemysłowych sektora wydobywczego	469
Aneta Mikula: Ubóstwo obszarów wiejskich w krajach Unii Europejskiej – demografia i rynek pracy	481
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Wartość publiczna a legitymizacja	492
Janusz Myszczyński: Wykorzystanie koncepcji <i>social savings</i> w określeniu wpływu sektora kolejowego na wzrost gospodarczy Niemiec w początkach XX w.	500
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Zmiany w polityce handlowej Unii Europejskiej na początku XXI wieku	513
Anna Niewiadomska: Wydłużanie okresu aktywności zawodowej osób starszych w Polsce	524
Mariusz Nyk: Przeciętne wynagrodzenie a sytuacja na rynku pracy – przypadek województwa łódzkiego	536
Monika Pasternak-Malicka: Przesłanki ruchów migracyjnych Polaków z obszaru województwa podkarpackiego w kontekście kryzysu gospodarczego wywołanego kryzysem <i>subprime</i>	547
Jacek Pera: Budowa nowej architektury regulacyjnej w Europie jako element zarządzania ryzykiem niestabilności finansowej – rozwiązania pokryzysowe. Próba oceny i wnioski dla Polski	559
Renata Pęciak: Kryzysy w gospodarce w interpretacji Jeana-Baptiste’a Saya	573
Czesława Pilarska: Współczesny kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski	584
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjna nauka a źródła jej finansowania	601
Adriana Politaj: Pomoc publiczna na subsydiowanie zatrudnienia w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej	617
Marcin Ratajczak: Odpowiedzialny biznes w aspekcie osiągniętych korzyści ekonomicznych na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu	628
Magdalena Rękas: Dieta w krajach Unii Europejskiej i czynniki wpływające na jej poziom – przegląd wybranych badań	638
Włodzimierz Rudny: Rozwiązania zintegrowane w modelach biznesowych	653
Krzysztof Rutkiewicz: Pomoc publiczna na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjność przedsiębiorstw w polityce konkurencji Unii Europejskiej w latach 2004-2010	663
Katarzyna Skrzyszewska: Konkurencyjność krajów Regionu Morza Bałtyckiego w świetle międzynarodowych rankingów	675
Tadeusz Sporek: Ewolucja i perspektywy grupy BRICS w globalnej gospodarce	684

Aleksander Surdej: Inwestycje w szkolenia zawodowe w świetle teorii ekonomicznej.....	695
Piotr Szajner: Wpływ zmienności kursu walutowego na międzynarodową konkurencyjność polskiego sektora żywnościowego	706
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: Problem skuteczności i efektywności decyzji menedżerskich w firmie w zakresie formułowania i wdrażania strategii	716
Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polska gospodarka internetowa – stan i perspektywy	729
Monika Utzig: Aktywa finansowe gospodarstw domowych a koniunktura gospodarcza	744
Agnieszka Wałęga: Nierówności dochodowe w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	754
Grzegorz Wałęga: Wpływ spowolnienia gospodarczego na zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce	766
Grażyna Węgrzyn: Formy zatrudnienia pracowników w Unii Europejskiej – aktualne tendencje	778
Barbara Wieliczko: Krajowa pomoc publiczna w UE w okresie obecnego kryzysu.....	790
Artur Wilczyński: Znaczenie kosztów alternatywnych w rachunku ekonomicznym gospodarstw rolnych	802
Renata Wojciechowska: Wieloznaczności językowe współczesnej ekonomii	813
Jarosław Wojciechowski: Ewolucja koncepcji funkcjonowania rynku w społecznej nauce Kościoła Katolickiego.....	823
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Znaczenie lokalnych grup działania w budowaniu kapitału społecznego na obszarach wiejskich.....	834
Grażyna Wolska: Kodeksy etyczne jako instrument poprawnych relacji między podmiotem gospodarczym a konsumentem.....	844
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Ekonomiczno-społeczne konsekwencje reklamy w segmencie leków OTC	853
Gabriela Wronowska: Oczekiwania pracodawców wobec absolwentów szkół wyższych w Polsce jako przykład bariery wejścia na rynek pracy... ..	861
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Źródła i bariery ciągłości wdrażania innowacji przez polskie przedsiębiorstwa.....	872
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Instytucjonalna struktura rynku pracy w Polsce	884
Małgorzata Zielenkiewicz: Upodabnianie się krajów pod względem poziomu dobrobytu w procesie integracji europejskiej	895
Mariusz Zieliński: Demografia i aktywność zawodowa ludności a poziom bezrobocia w Unii Europejskiej.....	907
Jerzy Żyżyński: Gospodarka jako spójny system strumieni pieniądza a problem racjonalności pakietu fiskalnego.....	917

Summaries

Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: The use of factor analysis for the assessment of socio-economic development on the local scale.....	23
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: The economy of virtual worlds – trend of development	36
Tomasz Bernat: Exogenous determinants of market dominance – Polish Post case	48
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Selected determinants forming innovative partnership of traditional industrial companies with units of Polish Academy of Sciences and universities in north-western Poland.....	61
Agnieszka Bretyn: Selected aspects of quality of life of young consumers in Poland	72
Grzegorz Bywalec: Economic transformation and regional disparity of poverty in India.....	82
Magdalena Cyrek: Determinants of employment in traditional and modern services – regional analysis	94
Sławomir Czech: Is the welfare state’s dispute over values still alive?	107
Sławomir Czetwertyński: Cognitive possibilities of Metcalfe’s law in defining the economic value of communication networks	117
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Policy and development strategy in the European Union in the conception of economics of sustainable development	128
Karolina Dreła: Untypical employment.....	141
Paweł Drobny: Personalist economics as an attempt at economics reorientation	153
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Costs of sovereign default.....	162
Małgorzata Gasz: Bank Union – in search of a new paradigm on the European banking market.....	173
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Change of income framework in capital-labour scheme in Poland, including the sector of national economy	183
Anna Golejewska: Innovations and the way of their measure at the regional level.....	194
Mariusz Grębowiec: Purchasing behavior of consumers on banking service market in the light of research	206
Urszula Grzega: Savings and debt of Polish households.....	217
Jarosław Hermaszewski: Financial situation of a commune vs. local elections. Introduction to the study	227
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska: The impact of globalization on a higher specialization level in international exchange of goods ...	239
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Banks’ possibilities of influencing macroeconomic growth by the use of neural network systems in the credit risk control	250

Renata Jedlińska: Investment attractiveness of Poland – selected issues	263
Andrzej Jędruchniewicz: Inflation as a target of monetary policy of NBP ...	275
Michał Jurek: Use of duration and convexity analysis in interest rate risk management.....	286
Sławomir Kalinowski: The role of the controlled experiment in the methodology of economy	298
Teresa Kamińska: Economic activity structure of foreign direct investment and financial crisis	310
Renata Karkowska: The impact of macroeconomic and systemic factors on the global liquidity	322
Anna Kasprzak-Czelej: Determinants of economic growth	333
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The analysis of influence of the ECB interest rates' policy on a stability of bank sectors in selected countries of the eurozone – conclusions from the crisis.....	347
Iwona Kowalska: Development of research in the field of economics of education within the paradigm of interdisciplinarity of science	357
Ryszard Kowalski: The dilemmas of interventionism in times of crisis	369
Jakub Kraciuk: Financial crises in the light of behavioural economics.....	379
Hanna Kruk: Sustainable development in the Baltic Sea Region based on chosen indices in years 2005-2010	390
Kazimierz W. Krupa, Irmína Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Intellectual capital as an accelerator of the new economy (correlation tables, key employees)	400
Anna Krzysztofek: Norms and standards of social responsibility in enterprises	412
Krzysztof Kubiak: Transactions in the flow of knowledge in the light of new institutional economics	422
Paweł Kulpaka: M. Friedman's permanent consumption model and Keynesian consumption functions – empirical verification of selected theories on the example of Czech.....	433
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: The role of management control in management process of local self-government units.....	444
Natalia Mańkowska: Institutional competitiveness – selected methodological issues	456
Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Understanding the engagement by management adepts – a chance or a limitation for contemporary business	468
Jerzy Mieszaniec: Non-technological innovations in the industrial enterprises of mining sector.....	480
Aneta Mikula: Poverty of rural areas in the European Union member states – demography and labor market	491
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Public value and legitimacy	499

Janusz Myszczyzyn: Use of social savings concept in defining the role of railway sector on the economic growth in Germany in the early twentieth century	512
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Changes in trade policy of the European Union at the beginning of the twenty-first century	523
Anna Niewiadomska: Extending the period of professional activity of the elderly in Poland	535
Mariusz Nyk: Average salary and the situation on the labour market – case of Łódź Voivodeship	546
Monika Pasternak-Malicka: Reasons form migration of Poles from Subcarpathian Voivodeship in the context of the economic crisis caused by the subpreme crisis	558
Jacek Pera: Construction of a new regulatory architecture in Europe as an element of financial instability risk management – post-crisis solutions. Attempt of assessment and implications for Poland.....	572
Renata Pęciak: Crises in the economy in the interpretation of Jean-Baptiste Say	583
Czesława Pilarska: The contemporary economic crisis and foreign direct investment inflow into Poland	600
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovations in science and their financial sources	616
Adriana Politałaj: State aid for subsidizing of employment in Poland and in selected countries of the European Union	627
Marcin Ratajczak: Responsible business in the context of economic benefits gained on the example of agribusiness enterprises.....	637
Magdalena Rękas: Fertility rate in the European Union states and factors influencing the rate – review of selected surveys	652
Włodzimierz Rudny: Solution-based business models.....	662
Krzysztof Rutkiewicz: State aid for Research & Development & Innovation activities of enterprises in the European Union’s competition policy in the period 2004-2010.....	674
Katarzyna Skrzyszewska: Competitiveness of the Baltic Region countries in the context of international rankings	683
Tadeusz Sporek: Evolution and perspectives of BRICS group in the global economy.....	694
Aleksander Surdej: Investments in VET programmes: framework for an economic analysis	705
Piotr Szajner: The impact of exchange rated volatility on the competitiveness of Polish food sector on international markets	715
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: The problem of efficacy and effectiveness in the formulating and implementing of strategy decision making process	728

Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polish Internet economy – current state and future perspectives	743
Monika Utzig: Households’ financial assets and economic prospect.....	753
Agnieszka Wałęga: Income inequality in the context of accession of Poland to the European Union	765
Grzegorz Wałęga: Impact of economic slowdown on households’ debt in Poland	777
Grażyna Węgrzyn: Employment forms in the European Union – current trends.....	789
Barbara Wieliczko: State aid in the European Union in the period of the current crisis.....	801
Artur Wilczyński: The impact of opportunity costs on farms profitability.....	812
Renata Wojciechowska: Linguistic ambiguities of contemporary economics	822
Jarosław Wojciechowski: Evolution of free market concept in social teaching of the Catholic Church.....	833
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: The significance of local action groups in formation of social capital in rural areas	843
Grażyna Wolska: Ethical codes as a tool of correct relations between a firm and a consumer	852
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Marketing of OTC medicines in Poland and on the example of television advertising	860
Gabriela Wronowska: Expectations of employers towards graduates of universities in Poland as an example of barriers to enter the labor market	871
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Sources and barriers of persistence of innovation of Polish manufacturing companies	883
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Institutional structure of the labor market in Poland	894
Małgorzata Zielenkiewicz: Convergence of the countries in terms of social welfare in the process of European integration	906
Mariusz Zieliński: Demography and economically active population vs. the level of unemployment in the European Union.....	916
Jerzy Żyżyński: Economy as a consistent system of money flows vs. the issue of fiscal pact rationality	931

Mariusz Zieliński

Politechnika Śląska

DEMOGRAFIA I AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA LUDNOŚCI A POZIOM BEZROBOCIA W UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: Artykuł poświęcono problematyce zmian sytuacji na rynku pracy w warunkach zmian stanu koniunktury gospodarczej, sytuacji demograficznej i aktywności zawodowej ludności. Analizą objęto dziesięć największych ludnościowo krajów Unii Europejskiej, bazując na danych za lata 2007-2011, publikowanych przez Eurostat. W większości analizowanych krajów zaobserwowano dostosowania rynku pracy do koniunktury gospodarczej, polegające na wzroście zatrudnienia i spadku bezrobocia w okresie poprawy koniunktury (i odwrotnie). Dane statystyczne wskazują, że kryzys gospodarczy w Unii Europejskiej współwystępuje ze wzrostem liczby ludności w wieku 15-64 lata i wzrostem aktywności zawodowej ludności, które powodują wzrost poziomu bezrobocia.

Słowa kluczowe: wzrost gospodarczy, bezrobocie, demografia, aktywność zawodowa ludności, Unia Europejska.

1. Wstęp

Zmiany sytuacji na rynku pracy, w tym zmiany poziomu bezrobocia, zależą głównie od koniunktury gospodarczej. Przedsiębiorstwa (pracodawcy) na poprawę koniunktury reagują wzrostem popytu na pracę (zatrudnienia), co pociąga za sobą spadek poziomu bezrobocia. Okres stagnacji i kryzysu gospodarczego pociąga za sobą zjawiska przeciwne. Sytuacja na rynku pracy po stronie podaży jest determinowana przez zmiany demograficzne oraz zmiany aktywności zawodowej ludności.

W ostatnich latach nastąpił bardzo wysoki wzrost bezrobocia w krajach Unii Europejskiej, który nie w pełni można wytłumaczyć głębokością załamania koniunktury gospodarczej. Celem artykułu jest analiza demografii i aktywności zawodowej ludności w kontekście zmian poziomu bezrobocia w Unii Europejskiej (UE). Na potrzeby artykułu przyjęto hipotezę badawczą, opartą głównie na przeglądzie literatury tematu¹, że do wzrostu bezrobocia w UE, poza koniunkturą gospodarczą,

¹ E. Kwiatkowski, *Bezrobocie. Podstawy teoretyczne*, PWN, Warszawa 2002, s. 26-51; R. Blundell, M. Brewer, M. Francesconi, *Job changes and hours changes: understanding the path of labor*

przyczyniły się także zmiany demograficzne w postaci wzrostu liczby osób w wieku produkcyjnym oraz wzrost aktywności zawodowej ludności.

Hipoteza powyższa została zweryfikowana na podstawie analizy wskaźników zmian wielkości ekonomicznych charakteryzujących sytuację na rynku pracy. Analizy statystycznej dokonano na bazie danych publikowanych przez Eurostat dla dziesięciu największych ludnościowo krajów Unii Europejskiej w latach 2007-2011.

2. Czynniki wpływające na poziom bezrobocia w świetle literatury ekonomicznej

Bieżącą sytuację na rynku pracy często charakteryzuje się w ujęciu zasobowym, natomiast zmiany tej sytuacji – w ujęciu strumieniowym. Po stronie podażowej rynku pracy wyodrębnia się trzy zasoby, tj. zasób zatrudnionych, bezrobotnych i biernych zawodowo. Zasoby te rozpatruje się zwykle w odniesieniu do osób w tzw. wieku produkcyjnym. Zsumowane zasoby zatrudnionych i bezrobotnych tworzą zasoby pracy.

Wszystkie trzy zasoby po podażowej stronie rynku pracy są silnie wewnętrznie zróżnicowane. Zatrudnieni mogą pracować w pełnym wymiarze czasu pracy, na część etatu lub na więcej niż jednym etacie. Do zasobu zatrudnionych, poza pracownikami najemnymi, zalicza się pracodawców, pracujących na własny rachunek oraz członków rodziny bezpłatnie pomagających w prowadzeniu działalności gospodarczej². Wśród zatrudnionych są: osoby posiadające stabilne miejsca pracy, osoby pracujące dorywczo, sezonowo oraz pracujący w ramach aktywnych programów przeciwdziałania bezrobociu³. Do zasobu bezrobotnych należą: osoby gotowe podjąć jakąkolwiek pracę, ale nieznajdujące ofert, osoby, które wolą oczekiwać na lepsze oferty, nie podejmując pracy aktualnie oferowanej na rynku (ze względu na niesatysfakcjonujące ich warunki), a także bezrobotni pozorni, rejestrujący się w celu uzyskania dostępu do bezpłatnych szkoleń, ubezpieczeń społecznych, pomocy społecznej itp.⁴ W zasobie biernych zawodowo mogą pojawić się: osoby niezainteresowane podjęciem pracy w ogóle (np. pozostający na utrzymaniu innych członków gospodarstwa domowego, posiadający uprawnienia do świadczeń emerytalnych lub rentowych), osoby chwilowo niezainteresowane podjęciem pracy, osoby kształcące się, osoby zainteresowane pracą i poszukujące jej z pominięciem pośrednictwa urzędów pracy⁵.

supply adjustment, "Journal of Labor Economics" 2008, vol. 26 (3), s. 421-453; C.A. Pissarides, *Teoria bezrobocia w stanie równowagi*, PTE, Warszawa 2012, s. 131-159; P. Cahuc, T. Le Barbanchon, *Labor market policy evaluation in equilibrium: some lessons of the job search and matching model*, "Labour Economics" 2010, no. 17 (1), s. 196-205; C.C. Coile, P.B. Levine, *Labor market shocks and retirement: Do governments programs matter?*, "Journal of Public Economics" 2007, no. 91, s. 1902-1919.

² E. Kryńska, *Niedopasowania podaży i popytu na pracę w Polsce*, [w:] *Polski rynek pracy – niedopasowania strukturalne*, red. E. Kryńska, IPiSS, Warszawa 2004, s. 16-17.

³ E. Kwiatkowski, *op. cit.*, s. 30-31.

⁴ P. Samuelson, W. Nordhaus, *Ekonomia*, t. 2, PWN, Warszawa 2007, s. 305-307.

⁵ R. Barro, *Makroekonomia*, PWE, Warszawa 1997, s. 286; D. Begg, S. Fischer, R. Dornbusch, *Makroekonomia*, PWE, Warszawa 2007, s. 248; M. Zieliński, *Rynek pracy w teoriach ekonomicznych*, CeDeWu, Warszawa 2012, s. 11-15.

W podejściu strumieniowym, wykorzystywanym do analizy zmian sytuacji na rynku pracy, analizuje się przepływy między podstawowymi zasobami. O przepływach między zasobami po stronie popytowej rynku pracy decyduje koniunktura gospodarcza. Gdy przedsiębiorstwa pozyskują dodatkowe zamówienia, decydują się zwykle na wzrost zatrudnienia, utrata części klientów w okresie kryzysu gospodarczego powoduje natomiast spadek zatrudnienia. Skala reakcji przedsiębiorstw na zmiany koniunktury w postaci zmian stanu i struktury zatrudnienia decyduje o rzeczywistej sytuacji na rynku pracy⁶, przekładając się na zmiany we wszystkich zasobach na rynku pracy⁷.

Sytuacja na rynku pracy jest także determinowana stroną podażową⁸. Suma trzech zasobów na rynku pracy (zatrudnionych, bezrobotnych i biernych zawodowo) jest zależna od proporcji grup wiekowych osiągających wiek poprodukcyjny i wchodzących w wiek produkcyjny. Rośnie ona, gdy osoby wchodzące w wiek produkcyjny są liczniejsze od osób osiągających wiek poprodukcyjny i odwrotnie⁹. Trzeba także pamiętać, że aktywność zawodową coraz częściej przejawiają osoby w wieku poprodukcyjnym, które mogą zwiększać zasób zatrudnionych.

Według założeń neoklasycznych, aktywność zawodowa ludności jest zależna od stanu koniunktury gospodarczej. Rynek pracy podlega samoregulacji w ten sposób, że kryzys gospodarczy powoduje wzrost liczby „bezrobotnych zniechęconych”. Są to osoby pozbawione pracy, które nie rejestrują się w urzędach pracy lub rezygnują ze statusu bezrobotnego (pozwalają wykreślić się z rejestrów), ponieważ nisko oceniają szanse znalezienia pracy przy wysokim poziomie bezrobocia¹⁰. Osoby te w większości wrócą na rynek pracy, kiedy nastąpi poprawa koniunktury i łatwiej będzie znaleźć satysfakcjonującą pracę. Spadek aktywności zawodowej związany ze wzrostem liczby bezrobotnych zniechęconych jest częściowo bilansowany przez tzw. efekt „dodatкового pracownika”. Polega on na tym, że aktywizują się dotychczas bierni zawodowo, z gospodarstw domowych, w których spadły dochody na skutek utraty pracy przez „głównego żywiciela”¹¹. Zakłada się, że efekt zniechęconego bezrobotnego jest wyższy od efektu dodatkowego pracownika, w związku z czym pogorszeniu koniunktury towarzyszy obniżenie aktywności zawodowej ludności¹². Sytuacja ulega odwróceniu w okresie poprawy koniunktury. Na rynek pracy powracają „główni żywiciele”, w liczbie przekraczającej wycofujących się z niego „dodatkowych pracowników”. W związku z tym zmiany koniunktury gospodarczej

⁶ A. Sajkiewicz, Ł. Sajkiewicz, *Nowe metody pracy z ludźmi. Organizacja procesów personalnych*, Poltext, Warszawa 2002, s. 19; D. Andolfatto, *Business cycles and labor market search*, „American Economic Review” 1996, no. 86 (1), s. 112-132.

⁷ M. Zieliński, *Wpływ państwa na rynek pracy i decyzje zatrudnieniowe przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2008, s. 225-226.

⁸ R. Blundell, M. Brewer, M. Francesconi, *op. cit.*, s. 421-453.

⁹ M. Zieliński, *op. cit.*, s. 15.

¹⁰ C.A. Pissarides, *op. cit.*, s. 233; M. Góra, *Trwale wysokie bezrobocie w Polsce*, „Ekonomista” 2005, nr 1, s. 29.

¹¹ P. Cahuc, T. Le Barbanchon, *op. cit.*, s. 196-205.

¹² C.A. Pissarides, *op. cit.*, s. 70, 230, 236; E. Kwiatkowski, *op. cit.*, s. 32.

wywołują wyższe zmiany bezwzględne w zasobie zatrudnionych niż w zasobie bezrobotnych¹³.

3. Zmiany poziomu bezrobocia w wybranych krajach Unii Europejskiej w latach 2007-2011

Bieżąca sytuacja na rynku pracy w największym stopniu uzależniona jest od koniunktury gospodarczej. W okresie objętym analizą wystąpił kryzys gospodarczy, którego symptomy pojawiły się w roku 2008. W przypadku części analizowanych gospodarek stagnacja gospodarcza lub recesja utrzymuje się nadal. W tabeli 1 dokonano zestawienia wskaźników wzrostu PKB i stopy bezrobocia w latach 2007-2011 dla dziesięciu największych, z perspektywy liczby ludności, gospodarek UE.

Tabela 1. Wzrost gospodarczy i stopa bezrobocia w wybranych krajach UE w latach 2007-2011

Kraj	Wzrost gospodarczy Stopa bezrobocia	Lata				
		2007	2008	2009	2010	2011
UE-27	wzrost gospodarczy stopa bezrobocia	3,2 7,2	0,3 7,1	-4,3 9,0	2,1 9,7	1,5 9,7
Belgia	wzrost gospodarczy stopa bezrobocia	2,9 7,5	1,0 7,0	-2,8 7,9	2,4 8,3	1,8 7,2
Francja	wzrost gospodarczy stopa bezrobocia	2,3 8,4	-0,1 7,8	-3,1 9,5	1,7 9,7	1,7 9,6
Grecja	wzrost gospodarczy stopa bezrobocia	3,5 8,3	-0,2 7,7	-3,1 9,5	-4,9 12,6	-7,1 17,7
Hiszpania	wzrost gospodarczy stopa bezrobocia	3,5 8,3	0,9 11,3	-3,7 18,0	-0,3 20,1	0,4 21,7
Holandia	wzrost gospodarczy stopa bezrobocia	3,9 3,6	1,8 3,1	-3,7 3,7	1,6 4,5	1,0 4,4
Niemcy	wzrost gospodarczy stopa bezrobocia	3,3 8,7	1,1 7,5	-5,1 7,8	4,2 7,1	3,0 5,9
Polska	wzrost gospodarczy stopa bezrobocia	6,8 9,6	5,1 7,1	1,6 8,1	3,9 9,7	4,3 9,7
Rumunia	wzrost gospodarczy stopa bezrobocia	6,3 6,4	7,3 5,8	-6,6 6,9	-1,1 7,3	2,2 7,4
Włochy	wzrost gospodarczy stopa bezrobocia	1,7 6,1	-1,2 6,7	-5,5 7,8	1,8 8,4	0,4 8,4
W. Brytania	wzrost gospodarczy stopa bezrobocia	3,6 5,3	-1,0 5,6	-4,0 7,6	1,8 7,8	0,9 8,0

Źródło: Eurostat, Economy and finance, national accounts; Population and social conditions, labour market, employment and unemployment, dostęp 4.03.2013.

¹³ C.C. Coile, P.B. Levine, *op. cit.*, s. 1902-1919.

W skali całej Unii Europejskiej rokiem recesji był tylko rok 2009, przy czym w 2008 roku wzrost gospodarczy wyniósł zaledwie 0,3, co wskazywało na stagnację gospodarczą. W części analizowanych krajów recesja wystąpiła już w 2008 roku, w roku kolejnym objęła ona wszystkie kraje poza Polską. Okres utrzymywania się recesji i jej głębokość były zróżnicowane. W większości krajów recesja trwała rok lub dwa lata, a jej głębokość nie odbiegała od średniej dla UE. Wyjątek stanowi Grecja, której w latach 2007-2011 dotknęła recesja o głębokości przekraczającej w sumie 15%.

Zmiany stanu koniunktury gospodarczej wywołują zmiany stopy bezrobocia. W 2009 roku nastąpił wzrost stopy bezrobocia we wszystkich analizowanych krajach. Wzrost stopy bezrobocia następował także w roku 2010, przy czym wyjątek stanowiła gospodarka Niemiec, gdzie stopa bezrobocia spadła do poziomu niższego niż w 2008 roku. Biorąc pod uwagę okres 2007-2011, stopa bezrobocia zmniejszyła się w Niemczech i Belgii (mimo relatywnie niskiego poziomu wzrostu gospodarczego).

Zwraca uwagę bardzo wysoki wzrost stopy bezrobocia w Grecji, który wydaje się uzasadniony z perspektywy skali recesji w tym kraju, a także bardzo wysoki wzrost stopy bezrobocia w Hiszpanii, który nie znajduje uzasadnienia w tempie zmian PKB (recesja w Hiszpanii w sumie sięgnęła tylko 4%). Stan koniunktury gospodarczej nie wyjaśnia również wzrostu stopy bezrobocia o 1,8 w Polsce w latach 2010-2011, gdy jej gospodarka rozwijała się w tempie odpowiednio 3,9 oraz 4,3% rocznie.

Wyjaśnienia poziomu zmian bezrobocia, poza koniunkturą gospodarczą, poszukiwać należy w zmianie aktywności zawodowej ludności przekładającej się na przepływy między zasobami na rynku pracy. Tabela 2 przedstawia wskaźniki łańcuchowe (rok do roku) zmian liczby zatrudnionych i bezrobotnych dla wybranych krajów UE w latach 2007-2011.

Zbiorcze dane dla UE wskazują, że na rynku pracy dominowały tendencje zgodne z założeniami teoretycznymi, tj. jeśli wzrastało zatrudnienie (wskaźnik powyżej 100), to jednocześnie zmniejszało się bezrobocie (wskaźnik poniżej 100), i odwrotnie. Wyjątkiem był rok 2011, gdy oba wskaźniki nieznacznie przekroczyły wartość 100.

Na podstawie danych z tab. 2 można stwierdzić, że powodem wzrostu bezrobocia w Polsce był wzrost aktywności zawodowej ludności. W okresie 2009-2011 wskaźniki zarówno zatrudnienia, jak i bezrobocia przekraczały 100, wzrostowi zatrudnienia towarzyszył zatem wzrost bezrobocia. Jednocześnie wzrost zatrudnienia i bezrobocia, wskazujący na wzrost aktywności zawodowej ludności, odnotowano także w Belgii, Francji i Rumunii (w jednym z lat objętych zestawieniem) oraz w Wielkiej Brytanii i we Włoszech (w dwóch latach objętych zestawieniem).

W przypadku krajów o najwyższym poziomie bezrobocia zwraca uwagę wciąż pogarszająca się sytuacja w Grecji, w której coraz szybciej od 2009 roku spada zatrudnienie i rośnie bezrobocie. Hiszpania doznała bardzo silnego wstrząsu na rynku pracy na początku kryzysu gospodarczego. W roku 2008, gdy gospodarka zdradzała oznaki stagnacji (wzrost gospodarczy 0,9%), przy nieznacznym spadku liczby zatrudnionych (o 0,5%) nastąpił gwałtowny wzrost liczby bezrobotnych (o 41,3%).

Tabela 2. Wskaźniki zmian liczby zatrudnionych i bezrobotnych w wybranych krajach UE w latach 2007-2011

Kraj	Wskaźniki zatrudnienia, bezrobocia	Lata				
		2007	2008	2009	2010	2011
UE-27	zatrudnienie	101,8	101,1	98,2	99,5	100,2
	bezrobocie	88,0	98,8	127,9	107,6	100,3
Belgia	zatrudnienie	102,7	101,5	99,4	101,4	100,4
	bezrobocie	92,2	94,3	114,1	106,8	85,5
Francja	zatrudnienie	101,7	101,3	99,1	100,1	100,1
	bezrobocie	91,3	93,6	123,6	102,7	99,0
Grecja	zatrudnienie	101,3	101,1	98,9	97,4	93,3
	bezrobocie	93,8	92,8	124,6	133,5	139,4
Hiszpania	zatrudnienie	103,1	99,5	93,2	97,7	98,1
	bezrobocie	99,8	141,3	160,2	111,6	107,9
Holandia	zatrudnienie	102,4	101,5	99,7	97,4	100,1
	bezrobocie	83,6	87,3	122,5	119,3	99,7
Niemcy	zatrudnienie	102,1	101,4	99,8	100,7	102,4
	bezrobocie	84,8	87,1	102,9	91,3	84,9
Polska	zatrudnienie	104,6	103,7	100,5	100,6	101,0
	bezrobocie	68,3	73,8	116,7	121,4	100,5
Rumunia	zatrudnienie	100,1	100,4	99,1	100,2	99,2
	bezrobocie	88,0	89,9	118,2	106,5	100,7
Włochy	zatrudnienie	101,0	100,7	98,4	99,3	100,4
	bezrobocie	90,0	112,4	115,0	108,1	100,3
W. Brytania	zatrudnienie	100,6	100,7	98,3	99,7	100,3
	bezrobocie	98,8	108,0	134,8	103,3	103,9

Źródło: Eurostat, Population and social conditions, labour market, employment and unemployment, dostęp 4.03.2013.

Kolejny rok przyniósł Hiszpanii recesję, spadek zatrudnienia o 6,8% oraz dalszy gwałtowny wzrost liczby bezrobotnych (o 60,2%). Malejące liczby spadku liczby zatrudnionych i wzrostu liczby bezrobotnych w latach 2010-2011 sugerują, że rynek pracy w Hiszpanii ustabilizował się, przy dramatycznie wysokim poziomie bezrobocia.

Liczba osób aktywnych na rynku pracy jest uzależniona od procesów demograficznych, a zwłaszcza od udziału w populacji osób w wieku produkcyjnym. Ponieważ zmiany demograficzne następują powoli, należy je rozpatrywać w okresach dłuższych niż roczne. Tabela 3 zawiera wskaźniki zmian liczby osób w wieku produkcyjnym, liczby osób aktywnych zawodowo oraz zatrudnionych i bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym w latach 2007-2011.

Jedną z przyczyn wzrostu bezrobocia w krajach UE był wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym, stwarzający presję na rynek pracy ze strony podażowej. W warunkach niskiego poziomu wzrostu gospodarczego lub wręcz recesji trudno jest

Tabela 3. Wskaźniki zmian w zasobach na rynku pracy w wybranych krajach UE w latach 2007-2011

Kraj	Zmiany ilości, wskaźnik	Zasoby na rynku pracy			
		w wieku 15-64	aktywni zawodowo	zatrudnieni	bezrobotni
UE-27	ilość wskaźnik	4721,5 101,4	4356,2 101,8	-2177,6 99,0	6170 136,3
Belgia	ilość wskaźnik	273,5 103,9	122,7 102,6	122,4 102,8	-6 98,3
Francja	ilość wskaźnik	576,1 101,4	645,9 102,3	157,4 100,6	419 117,6
Grecja	ilość wskaźnik	4,1 100,1	50,9 101,0	-406,9 90,8	470 232,0
Hiszpania	ilość wskaźnik	701,4 102,3	913,6 104,1	-2258 88,8	3165 272,6
Holandia	ilość wskaźnik	122,8 101,1	-11,9 99,9	-113,4 98,6	83 127,1
Niemcy	ilość wskaźnik	-608,2 98,9	648,6 101,6	1581,1 104,2	-1100 69,5
Polska	ilość wskaźnik	497,1 101,8	968,5 105,8	883,1 105,9	80 105,1
Rumunia	ilość wskaźnik	-54,3 99,6	-126,1 98,7	-92,5 99,0	89 113,9
Włochy	ilość wskaźnik	795,1 102,0	347,6 101,4	-263,5 98,8	602 140,0
W. Brytania	ilość wskaźnik	871,1 102,2	870,9 102,8	-270,4 99,1	911 156,1

Źródło: Eurostat, Population and social conditions, labour market, employment and unemployment, dostęp 4.03.2013.

zagoszczarować dodatkową podaż pracy. Dla całej UE wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym w latach 2007-2011 wyniósł 4721,5 tysiąca osób. Największe relatywne przyrosty liczby osób w wieku produkcyjnym (2% i więcej) spośród analizowanych krajów wystąpiły w Belgii, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii i we Włoszech. Spadki liczby osób w wieku produkcyjnym odnotowano w Niemczech i w Rumunii.

Dodatkową presję na rynek pracy spowodował wzrost aktywności zawodowej ludności. Zmiany liczby osób aktywnych zawodowo nieco różnią się od sumy zatrudnionych i bezrobotnych, obejmują bowiem także aktywność zawodową osób w wieku poprodukcyjnym. Wzrost aktywności tej grupy w okresie 2007-2011 dla całej UE wyniósł około 364 tys. osób. Gdyby potraktować to zjawisko jako „wypychanie” z rynku pracy osób w wieku produkcyjnym, przyczyniłoby się to do wzrostu bezrobocia o 5,9%. Jest to jednak w praktyce efekt niższy, bowiem osoby w wieku poprodukcyjnym pracują często w niepełnym wymiarze, za niskie wynagrodzenia,

ze względu na zwolnienie z części składek są dodatkowo tańsze dla pracodawców, część z zajmowanych przez nich miejsc pracy nie utrzymałaby się zatem po ich zwolnieniu (albo z braku zainteresowania ze strony osób w wieku produkcyjnym, albo w związku z wzrostem kosztów obsady). Poza tym pracujący w wieku poprodukcyjnym odciążają system ubezpieczeń społecznych, generują dodatkowe wpływy dla sektora publicznego, przyczyniając się do wzrostu gospodarczego i gromadzenia środków w sektorze publicznym, m.in. na wspieranie bezrobotnych.

Dla całej UE aktywność zawodowa ludności w analizowanym okresie rosła szybciej od liczby osób w wieku produkcyjnym. Nie sprawdza się zatem neoklasyczna teza, że aktywność zawodowa ludności jest dodatnio skorelowana z koniunkturą gospodarczą. Jedynym krajem, w którym spadła aktywność zawodowa w warunkach wzrostu liczby osób w wieku produkcyjnym, była Holandia. Krajami, w których wskaźnik wzrostu aktywności zawodowej był niższy od wskaźnika liczby osób w wieku produkcyjnym, były: Belgia, Rumunia i Włochy. W pozostałych sześciu krajach objętych zestawieniem liczba aktywnych zawodowo rosła szybciej od liczby osób w wieku produkcyjnym.

Najwyższa różnica między wskaźnikiem aktywności zawodowej ludności a wskaźnikiem liczby osób w wieku produkcyjnym wystąpiła w Polsce. Biorąc pod uwagę, że w latach 2007-2011 przyrost liczby aktywnych zawodowo o ponad 470 tysięcy przewyższał przyrost liczby osób w wieku produkcyjnym, można go uznać za podstawową przyczynę wzrostu bezrobocia w Polsce (wzrost o 80 tysięcy osób). W pewnym stopniu wzrost aktywności zawodowej ludności tłumaczy także wzrost bezrobocia w krajach o najwyższym jej poziomie (wskaźnik aktywności zawodowej ludności był wyższy od wskaźnika liczby osób w wieku produkcyjnym o odpowiednio: 1,8 punktu w Hiszpanii i 0,9 w Grecji). Jednoczesne wzrosty aktywności zawodowej i liczby osób w wieku produkcyjnym spowodowały, że w skali UE nastąpił wzrost bezrobocia przekraczający o niemal cztery miliony osób spadek zatrudnienia.

Jedną z przyczyn ograniczenia poziomu bezrobocia w Niemczech był spadek liczby osób w wieku produkcyjnym. Nie była to jednak przyczyna dominująca, trzeba bowiem zauważyć, że w Niemczech nastąpił wzrost liczby aktywnych zawodowo niewiele odbiegający od średniej dla UE. Z perspektywy zmian liczby zatrudnionych największa relatywna poprawa wystąpiła w Polsce i w Niemczech. Wskaźniki zatrudnienia przekraczające 100 zanotowano dla okresu 2007-2011 także w Belgii i Francji.

Patrząc przez pryzmat zmian liczby bezrobotnych, krajami, w których udało się ją ograniczyć, były Niemcy i Belgia. Trzeba zaznaczyć, że o ile w Belgii liczba bezrobotnych spadła nieznacznie, o tyle w Niemczech jej spadek przekroczył 30%. Drugą grupą krajów, w których nastąpił relatywnie niewielki wzrost liczby bezrobotnych, były: Polska, Rumunia i Francja. Trzeba zauważyć, że wzrostowi bezrobocia w Polsce towarzyszył wyraźny wzrost zatrudnienia i aktywności zawodowej, nieznaczny wzrost zatrudnienia i aktywności zawodowej wystąpił także we Francji. W przypadku Rumunii sukces w postaci ograniczonego wzrostu bezrobocia był związany ze

spadkiem aktywności zawodowej i nastąpił przy spadku zatrudnienia. Do trzeciej grupy krajów, w których liczba bezrobotnych wzrosła w tempie zbliżonym do średniej UE, zaliczyć można Holandię, Włochy i Wielką Brytanię. We wszystkich tych krajach wzrostowi liczby bezrobotnych towarzyszył niewielki spadek liczby zatrudnionych. Im wyższy był wskaźnik aktywności zawodowej, tym wyższy był wzrost liczby bezrobotnych. Czwartą grupę stanowią Hiszpania i Grecja, które zanotowały dwu-, dwuipółkrotny wzrost liczby bezrobotnych. O skali problemów występujących na tych rynkach pracy świadczy spadek liczby zatrudnionych w latach 2007-2011 przekraczający 9% w przypadku Grecji i 11% w przypadku Hiszpanii.

4. Podsumowanie

W okresie objętym analizą wystąpił kryzys gospodarczy, który był podstawową przyczyną wzrostu poziomu bezrobocia w krajach Unii Europejskiej. W większości analizowanych krajów recesja trwała rok lub dwa lata, a jej głębokość nie odbiegała znacząco od średniej dla UE. Wyjątki stanowiły Polska (gdzie recesja nie wystąpiła) i Grecja (gdzie recesja utrzymywała się i pogłębiała przez cztery kolejne lata). Skala recesji nie tłumaczy w pełni zmian poziomu bezrobocia na poszczególnych rynkach. Przy zbliżonych warunkach koniunkturalnych stopa bezrobocia zmniejszyła się w Niemczech i Belgii, natomiast bardzo wzrosła w Hiszpanii. Wystąpił także wzrost stopy bezrobocia w Polsce w latach 2010-2011, gdy jej gospodarka rozwijała się w relatywnie wysokim tempie.

Przyczyną wzrostu poziomu bezrobocia w Polsce był wzrost aktywności zawodowej ludności, zwłaszcza w latach 2009-2011. W mniejszej skali niż w Polsce jednoczesny wzrost zatrudnienia i bezrobocia, wskazujący na wzrost aktywności zawodowej ludności, odnotowano także w Wielkiej Brytanii, we Włoszech, w Belgii, Francji i Rumunii (w jednym lub w dwóch latach objętych analizą).

Wzrost aktywności zawodowej ludności w krajach UE związany był ze wzrostem liczby osób w wieku produkcyjnym. Trzeba jednak podkreślić, że dla całej UE aktywność zawodowa ludności w analizowanym okresie rosła szybciej od liczby osób w wieku produkcyjnym. W konsekwencji kraje UE zanotowały wzrost liczby bezrobotnych przekraczający o niemal cztery miliony osób spadek liczby zatrudnionych. Nie sprawdza się zatem neoklasyczna teza, że aktywność zawodowa ludności jest dodatnio skorelowana z koniunkturą gospodarczą.

W analizowanym okresie nastąpiły różnicowane zmiany liczby bezrobotnych w poszczególnych krajach. W Niemczech i Belgii nastąpiło zmniejszenie liczby bezrobotnych, relatywnie niewielki wzrost liczby bezrobotnych wystąpił w Polsce, Rumunii i Francji, w tempie zbliżonym do średniej UE rosło bezrobocie w Holandii, we Włoszech i Wielkiej Brytanii, dramatycznie wysoki wzrost bezrobocia zanotowały natomiast Hiszpania i Grecja.

Literatura

- Andolfatto D., *Business cycles and labor market search*, "American Economic Review" 1996, no. 86(1).
- Barro R., *Makroekonomia*, PWE, Warszawa 1997.
- Begg D., Fischer S., Dornbusch R., *Makroekonomia*, PWE, Warszawa 2007.
- Blundell R., Brewer M., Francesconi M., *Job changes and hours changes: understanding the path of labor supply adjustment*, "Journal of Labor Economics" 2008, vol. 26(3).
- Cahuc P., Le Barbanchon T., *Labor market policy evaluation in equilibrium: some lessons of the job search and matching model*, "Labour Economics" 2010, no. 17(1).
- Coile C.C., Levine P.B., *Labor market shocks and retirement: Do governments programs matter?*, "Journal of Public Economics" 2007, no. 91.
- Góra M., *Trwale wysokie bezrobocie w Polsce*, „Ekonomista” 2005, nr 1.
- Kryńska E., *Niedopasowania podaży i popytu na pracę w Polsce*, [w:] *Polski rynek pracy – niedopasowania strukturalne*, red. E. Kryńska, IPiSS, Warszawa 2004.
- Kwiatkowski E., *Bezrobocie. Podstawy teoretyczne*, PWN, Warszawa 2002.
- Pissarides C.A., *Teoria bezrobocia w stanie równowagi*, PTE, Warszawa 2012.
- Sajkiewicz A., Sajkiewicz Ł., *Nowe metody pracy z ludźmi. Organizacja procesów personalnych*, Poltext, Warszawa 2002.
- Samuelson P., Nordhaus W., *Ekonomia, t. 2*, PWN, Warszawa 2007.
- Zieliński M., *Rynek przy w teoriach ekonomicznych*, CeDeWu, Warszawa 2012.
- Zieliński M., *Wpływ państwa na rynek pracy i decyzje zatrudnieniowe przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2008.

DEMOGRAPHY AND ECONOMICALLY ACTIVE POPULATION VS. THE LEVEL OF UNEMPLOYMENT IN THE EUROPEAN UNION

Summary: The article discusses the problem of situation changes on the labor market triggered by changes of the economic situation, demography situation and professional activity of population. The analysis included ten largest countries of the European Union according to population, basing on the data for years 2007-2011, published by Eurostat. In most of the analyzed countries it was possible to observe adjustments of labor market to the economic situation which consisted in the employment increase and unemployment fall during the economic improvement (and vice versa). Statistical data show that economic crisis in the European Union co-exists with the increase in 15 to 64 years old population and increases in economically active population, which causes the increase in the level of unemployment.

Keywords: economic growth, unemployment, demography, professional activity of population, European Union.